

כנס ראמ"ה 2013

תקציר ההרצאה: הבדלים בין בנים ובנות במבחני הישגים רחבי היקף בישראל

ד"ר יואל רפ, ראמ"ה

לאורך שנים רבות נצרכה בתודעה הסברה כי בנים מוכשרים יותר במתמטיקה מבנות והתקיים פולמוס מתמשך סביב השאלה האם אכן קיים פער ביכולת זו בין המינים, ואם כן מהו מקורו – תורשתי או סביבתי? ממצאים אמפיריים ממבחני הישגים בית-ספריים רחבי היקף במתמטיקה במדינות רבות בעולם ובמערכות מבחנים רחבי היקף רבים, מראים כי אכן נרשם במקרים רבים פער לטובת הבנים.

Kane ו-Mertz (2012) ניסו להכריע בפולמוס המתמשך ולנפץ את "מיתוס הפער הבין-מגדרי במתמטיקה". לדידם, הפערים בין בנים לבנות במתמטיקה אינם נובעים מגורמים מולדים-ביולוגיים, אלא בעיקר מגורמים סביבתיים חברתיים-תרבותיים. לטענתם, אילו היו תקפות התאוריות הטוענות כי מקור הפער הבין-מגדרי במתמטיקה לטובת הבנים הוא ביולוגי, צריך היה למצוא עדות לפערים בכל התרבויות, בכל הגילאים והמבחנים ולאורך שנים. סקירתם, המתבססת על נתוני מבחנים בינלאומיים, מפריכה זאת. לפיכך, הם בדקו הסברים סביבתיים חלופיים אחרים, כגון הקשר בין גודל הפער הבין-מגדרי במתמטיקה לבין שוויון הזדמנויות מגדרי בחברה ובכלכלה, חינוך נפרד לבנים ולבנות ועוד, אך הנתונים שלהם, שנשמכו על מבחנים בינלאומיים ניפצו אחד לאחד את ההסברים הללו.

במקביל, בספרות המחקרית נמצא כי קיים יתרון ברור לבנות על פני הבנים בשפה (החל בהתפתחות השפה אצל ילדים, המשך באוריינות שפתית וכלה במבחני שפה). זאת בכל המדינות והשפות שבהן נאספו נתונים ובכל הגילאים שבהן קיימות עדויות. באופן מפתיע, הספרות פחות עסוקה בפער זה בשפה ופחות מתעניינת במקור של תופעה זו אלא בעיקר בגודל הפער, מתי הוא מתפתח או נסגר וכיוב'.

העבודה הנוכחית סוקרת את תמונת המצב של הפערים הבין-מגדריים במתמטיקה ובשפה בקרב תלמידים בישראל, כפי שמשתקפים במבחני הישגים מערכתיים-לאומיים ובין-לאומיים מהשנים האחרונות ובהקשר של הספרות המחקרית בנושא זה. בפרט, העבודה מתבססת על נתונים ממבחני המיצ"ב בשנים תשס"ח-תשע"ב בכיתות ב, ה' ו-ח', ועל נתוני ישראל בטימס 2007 ו-2011, בפיזה 2006 ו-2009 ובפירלס 2001, 2006 ו-2011. בעבודה נערכת השוואה של הפערים הבין-מגדריים במתמטיקה, בשפה ובמדעים, באופן המצביע על מגמה אחידה וחוזרת בישראל, בשני מגזרי השפה (דוברי עברית ודוברי ערבית) לפיה, בנים נוטים להיות טובים יותר במתמטיקה **באופן יחסי** למקצועות האחרים בעוד בנות נוטות להיות **באופן יחסי** טובות יותר בשפה. ידונו הסברים והשלכות אפשריות של ממצא חוזר זה.